

Artikelen

Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2003/3

Hans Langenberg

In het tweede kwartaal van 2003 is het aantal banen voor het eerst gedaald. Omgerekend naar arbeidsjaren is de daling al langer gaande. Hoewel de werkgelegenheidsgroei bij de overheid en in de zorgsector nog altijd doorzet, is dit niet langer afdoende om het oplopende banenverlies in het bedrijfsleven te compenseren. De werkloosheid is in het tweede kwartaal dan ook verder toegenomen, al lijkt de explosieve stijging van de werkloosheid voorbij. De economie krimpt met meer dan 1 procent.

1. Werkgelegenheid

Het totale aantal banen van werknemers is voor het eerst sinds het teruglopen van de economische groei gedaald. In het tweede kwartaal van 2003 waren er 22 duizend banen minder dan een jaar eerder. Het aantal banen in het bedrijfsleven daalt al meer dan een jaar, maar tot dusver werd dit door een stijging van de werkgelegenheid bij de overheid (met name het onderwijs) en in de zorgsector gecompenseerd. In het tweede kwartaal steeg het banenverlies in het bedrijfsleven (116 duizend) voor het eerst uit boven de banengroei bij overheid en zorg (94 duizend).

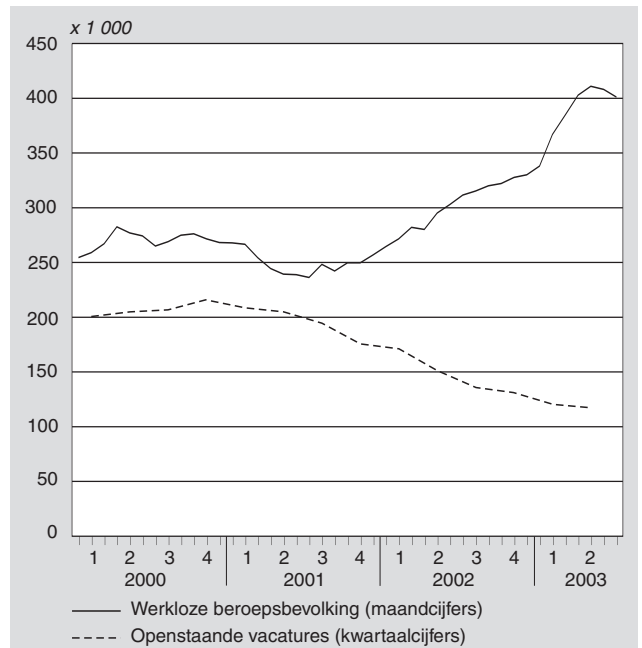
Terwijl de banengroei in de niet-commerciële sectoren doorgaat, vertoont de banenrimp in het bedrijfsleven een sterk stijgende lijn. In het derde en vierde kwartaal van 2002 bedroeg de daling (op jaarbasis) respectievelijk 47 en 80 duizend. In het eerste kwartaal van 2003 liep dit op tot 89 duizend om in het tweede kwartaal uit te komen op 116 duizend. Het banenverlies in het bedrijfsleven vindt plaats over de hele linie, maar het meest in de industrie, de bouwnijverheid en de financiële en zakelijke dienstverlening.

Gemeten in arbeidsjaren loopt de werkgelegenheid al terug vanaf het vierde kwartaal van 2002. Dat de daling in arbeidsjaren zich eerder (en steviger) inzette dan die in het aantal banen, komt doordat de nieuwe banen gemiddeld een kortere arbeidsduur hebben dan de banen die verdwijnen. Het verschil in de werkgelegenheidsontwikkeling per branche verklaart ook waarom het aantal door vrouwen bezette banen nog stijgt, terwijl het totale aantal banen daalt. Veel vrouwen vinden de laatste paar jaar werk bij de overheid of in de zorgsector, terwijl het banenverlies in het bedrijfsleven aanvankelijk vooral optrad bij typische mannenbranches. Overigens verliezen het laatste jaar ook steeds meer vrouwen hun baan, vanwege het uitbreiden van het banenverlies naar steeds meer bedrijfstakken. Dit uit zich dan ook in een stijging van de werkloosheid onder vrouwen.

Het aantal openstaande vacatures is in het tweede kwartaal van 2003 verder gedaald. Wel was de afname van 37 duizend, ten opzichte van een jaar eerder, iets lager dan in voorafgaande kwartalen. Ten opzichte van het eerste kwartaal bedroeg de daling 3 duizend (gecorrigeerd voor seizoeninvloeden). Het is nog te vroeg om hieruit te concluderen dat de daling van het aantal vacatures afzwakt. Het aantal openstaande vacatures kwam aan het einde van het tweede kwartaal uit op 125 duizend. Dit ligt ongeveer honderdduizend onder de recordhoogte van begin 2000. Overigens is het huidige aantal vacatures nog altijd drie à vier maal zo hoog als in de periode 1993-1994.

Het aantal *ontstane* vacatures is verder gedaald, al ligt de daling op jaarbasis iets onder die in eerdere kwartalen. In het tweede kwartaal van 2003 ontstonden 175 duizend vacatures. Ook dit waren er circa honderdduizend minder dan begin 2000.

1. Werkloze beroepsbevolking en aantal openstaande vacatures, seizoengecorrigeerd

2. Werkloosheid en uitkeringen

De werkloze beroepsbevolking kwam in het tweede kwartaal van 2003 uit op 403 duizend. Dit is een grote stijging ten opzichte van de 287 duizend een jaar eerder. De toename van het aantal vrouwelijke werklozen bedroeg 51 duizend. Dit is een hoger percentage (44%) dan in voorafgaande kwartalen. De sterke stijging van de werkloosheid vond feitelijk vooral plaats in de eerste maanden van 2003. Inmiddels lijkt de explosieve groei van het aantal werklozen voorbij. Seizoengecorrigeerde cijfers over de periode mei-juli en juni-augustus vielen zelfs lager uit dan die over de maanden ervoor. Gezien de marges op de uitkomsten is het echter te vroeg om hieruit te concluderen dat zich nu een daling heeft ingezet. Wel is het mogelijk dat de stijging van het aantal werklozen wordt afgeremd door een proces van terugtrekking van de arbeidsmarkt. Hierbij zien niet-werkenden, die in principe willen werken, door ontmoediging af van (verdere) sollicitatieactiviteiten, eventueel om een studie op te pakken. De niet-beroepsbevolking, het aantal mensen dat niet werkt en ook niet naar werk zoekt, is met name in de periode mei-juli sterk gestegen.

Eind mei 2003 werden er 240 duizend WW-uitkeringen verstrekt. Dit waren er 70 duizend meer dan een jaar eerder. De toename was hoger dan een kwartaal eerder. Seizoengecorrigeerde cijfers over de WW-uitkeringen vertonen een afremmende stijging over de maanden maart-mei, na een versnelling in de maanden ervoor.

3. Lonen

De cao-loonstijging is verder teruggelopen. In het tweede kwartaal van 2003 stegen de cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen met 3,0% ten opzichte van dezelfde periode een jaar eerder. In het eerste kwartaal van 2003 kwam de stijging uit op 3,3%. Uit meer recente cijfers blijkt dat de cao-loonstijging in het derde kwartaal is afgenomen tot 2,6%. De stijging van de loonkosten per arbeidsjaar kwam in het tweede kwartaal uit op 4,0%. In het eerste kwartaal bedroeg de stijging nog 4,7%. De loonkostenstijging daalde in alle bedrijfstakken. De looncijfers over het tweede kwartaal kunnen afgezet worden tegen een stijging van de consumentenprijzen van 2,0%.

4. Conjunctuur

De economie vertoont nog geen tekenen van herstel. In het tweede kwartaal van 2003 was het volume van het bruto binnenlands product (BBP) 1,2% lager dan een jaar eerder. Volgens seizoengecorrigeerde cijfers is de economie zowel in het vierde kwartaal van 2002 als in de eerste twee kwartalen van 2003 gekrompen.

Het volume van de investeringen in vaste activa lag in het tweede kwartaal 3,5% lager dan in dezelfde periode een jaar eerder. De daling was wel iets lager dan in de voorafgaande kwartalen. Het producentenvertrouwen bereikte aan het eind van het tweede kwartaal een dieptepunt, maar is in de maanden juli–september gestegen.